

Дніпропетровський національний університет

Економіка: проблеми теорії та практики

Збірник наукових праць

Спецвипуск

Присвячується 5-річчю
кафедри економіки підприємства
Дніпропетровського університету
економіки та права

ДНУ

Дніпропетровськ
2002

УДК 336
ББК 65.01
Е 45

Друкуються відповідно постанови Вченої Ради Дніпропетровського національного університету.

Головний редактор:

доктор економічних наук, професор Покотілов Анатолій Антонович.

Редакційна колегія:

д.ф-м.н. Смірнов С.О., д.е.н. Ткаченко В.А., д.т.н. Марюта О.М.,
д.е.н. Биков Г.М., д.е.н. Попкова Л.В., д.е.н. Ковальов О.В.,
д.е.н. Берсуцький Я.Г., д.т.н. Морозов Ю.Д., д.е.н. Крамаренко Г.О.,
д.е.н. Гадушко О.С., д.т.н. Тянь Р.Б., д.е.н. Дорофійченко В.В.,
д.е.н. Шевцова О.Й.

Рецензенти:

Сазоненко І.Л., доктор економічних наук, професор Дніпропетровського національного університету;

Драгун Л.М., доктор економічних наук, професор Придніпровської державної академії будівництва та архітектури.

Е 45 Економіка: проблеми теорії та практики. Збірник наукових праць.
Специальн. - Дніпропетровськ: ДНУ, 2002. - 148 с.
ISBN 966-7191-56-7

В збірнику аналізуються актуальні проблеми економіки.
Для студентів, аспірантів та викладачів вузів.

УДК 336
ББК 65.01

ISBN 966-7191-56-7

© Колектив авторів, 2002

Вступне слово до спеціального

Економічні реформи в Україні перебувають зараз у полі невизначеності. Не можна не помітити, що наше суспільство вкотре зіткнулося з великими перепонами, намагаючись вступити в етап нової підприємницької модернізації на основі ринкових відносин, де існують зовсім інші соціально-економічні і соціокультурні умови, формуються інші правила поведінки в економічній системі.

Але, якщо до цієї проблеми підійти з позицій філософії системної цілісності, треба вказати на те, що багато класичних ринкових рис не стільки універсальні, скільки історично та географічно обумовлені відповідно до рівня та виду ментальності і ділової поведінки людей, які формувалися протягом тисячоліть під впливом різних соціально-економічних чинників.

В українському суспільстві з кожним днем змінюється впевненість, що підвищення ефективності функціонування суспільного господарства, досягнення економічного зростання в нових умовах господарювання майже неможливі без усвідомлення процесів, що відбуваються сьогодні. Вітчизняні соціологи, економісти і політологи вважають, що саме це є ліками, які здатні оздоровити українську економіку. Передумовою поліпшення економічного становища є, з одного боку, ідейність і відданість національним інтересам і державним потребам, які мусять бути моральним підґрунтям молодого покоління, а з іншого – його кваліфікація, змога пошуку, здатність мислити на науковій основі.

Зважаючи на вищесказане, звертаємося до молодшого покоління: навчання і творча діяльність, усвідомлення нової дійсності у світі, збереження віри в те, що українська держава є і буде незалежною, повинні бути для вас потужними стимулами працювати не тільки для власного збагачення, удосконалення свого професіоналізму, а й для морального задоволення, для суспільної користі, для держави. Висловлюємо впевненість в тому, що тільки молоддь – провідна верства українського населення – зможе подолати всі труднощі на шляху до побудови сильної, високорозвинутої України.

В.А. Ткаченко

доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри економіки підприємства, проректор з наукової роботи Дніпропетровського університету економіки та права

Д.є.н. Ткаченко В.А.

*Дніпропетровський університет економіки та права***ІНТЕГРАЦІЯ В МИНУЛЕ ЧИ КРОК У МАЙБУТНЄ?**

Вихідним і визначальним підґрунтям для наукового розуміння та практичної оцінки змін, що відбуваються сьогодні у нашому суспільстві, і, звичайно, в європейському оточенні, могла б стати Концепція соціально-економічного розвитку України, якої на жаль у нас немає, але яка дозволила б визначити чітку програму практичних дій в цілях досягнення українським суспільством якісно нового стану.

Ми маємо на увазі Концепцію соціально-економічного розвитку, а не Програми Уряду, які у нас розробляються кожен рік і від яких ми "маємо те, що маємо".

Усі Програми Урядів України мають загальне припущення, що проста відмова від системи централізованого планування і запровадження приватної власності на засоби виробництва приведуть країну до ринкових відносин і це буде достатньою і необхідною умовою для накопичення багатства і інтеграції до європейської спільноти. Але ж історія розвитку людства не знає іншого, ніж те, що тільки 5% населення можуть стати багатими. А що робити з 95%? Як їх влаштувати? Чи для них необхідні інші умови демократії?

На наш погляд, уявлення щодо створення "ринку" простою неухагою держави до цін на товари і послуги та вивільнення виробництва з-під контролю держави чи введення приватної власності в сучасному її розумінні має глибоке коріння в нерозумінні функціональних особливостей ринкових відносин і закономірностей економічного розвитку.

Історія занотувала той факт, що до тих пір, поки не відбулися визначені (певні) зміни фундаментальних принципів державного управління (а вони вперше були реалізовані ще у XV столітті), 95% (а в деякі періоди і більше) населення, причому у всіх без винятку країнах, незважаючи на досягнутий рівень культури, були приречені жити в умовах рабства, кріпацтва, знедолення.

© Ткаченко В.А., 2002

Протягом близько десяти тисячоліть, що передували становленню сучасного суспільства, головною особливістю існування європейських країн було те, що прошарок людей, життєвий рівень яких був відносно вище традиційного, не перевищував по чисельності 5% від кількості всього населення.

Сучасний етап розвитку економіки України, незважаючи на її критичний стан, характеризується створенням умов для превалювання ринкових зв'язків, що виражаються як у формуванні приватних форм власності, так і в ідеї скасування багатьох елементів системи державного регулювання економіки.

Риси нашого загального господарювання на всіх рівнях державної ієрархії визначаються існуючою в межах національного інвестиційного поля атмосферою надграничного ризику. Це економічний і позасистемний ризик.

Саме це визначення в існуючих умовах є найскравішим показником того, що підприємцями, бізнесменами намагаються стати не стільки люди, схильні до цієї діяльності, скільки їх антиподи, чийм полем діяльності є кримінально-економічне середовище.

Сьогодні, поряд з офіційно проголошеною, ми не маємо законодавчо захищеної як слід приватної власності.

Але сьогодні становлення цивілізованого ринку можливе лише через зняття вказаних негативних факторів, створення ефективного механізму як державного, так і місцевого самоврядування.

Дослідження показують, що умови бізнесу, підприємництва, ринкового господарювання являють собою взаємопов'язані і взаємообумовлені, багатогранні, складноструктуровані явища, котрі вимагають комплексного підходу до свого формування. Вибір конкретної моделі ініціативної економічної діяльності обумовлює аналогічний вибір відповідних моделей бізнесу, підприємництва, систем господарювання. Ось чому, вибираючи як орієнтир змішану економіку, соціально-орієнтований ринок, треба добре розуміти, що цей тип економіки детермінує й особливості підходів до бізнесу, підприємництва, систем господарювання.

Звичайно, це зовсім не означає того, що різні системи господарювання в однаковій мірі чи однотипно відрізняються від класичних моделей